

Saksbehandler: Lina Nøstvold
Tlf. direkte: 74 16 81 48
E-post: lno@fmnt.no

Deres ref.:
Vår ref.: 2012/2612

Vår dato: 19.06.2012
Arkivnr: 434.21

Miljøverndepartementet
Postboks 8013 Dep
0030 OSLO

Uttalelse til høringsforslag om endringer i erstatningsordninger for husdyr og tamrein

Det vises til departementets høringsbrev datert 10. mars d.å., angående endringer i erstatningsordninger for husdyr og tamrein. Det opplyses om at høringsuttalelsen er felles for landbruks- og miljøvernavdelingen hos Fylkesmannen i Nord-Trøndelag.

Situasjonen i Nord-Trøndelag

Rovviltnemnda i region 6 har vedtatt forvaltningsplanen og definert yngleområder for gaupe, bjørn og jerv. Med tanke på arealdifferensieringen i forvaltningsplanen, har nemnda gått for et byrdefordelingsprinsipp. Dette innebærer at yngleområdene for de 3 ovennevnte rovviltartene er spredt i fylket/regionen, slik at enkelte områder ikke skal bære all byrden ved å være yngleområde for samtlige 3 arter. I andre regioner har nemndene valgt å operere med et tydeligere skille mellom rovvilt og beitedyr. Dette i form av å ha geografisk avgrensede områder som er prioritert til henholdsvis beitedyr eller rovvilt. Det bør her nevnes at nemnda i region 6 skal rullere sin forvaltningsplan, og rullert forvaltningsplan er tenkt vedtatt i mai 2013. Yngleområdene er noe av det som skal evalueres i denne forbindelse.

Omtrent alle områder i Nord-Trøndelag har fast forekomst av en eller flere rovviltarter, selv om forekomsten varierer. Per i dag er bestanden av gaupe og jerv over bestandsmålet, og det dokumenteres årlig ynglinger av gaupe og jerv utenfor vedtatte yngleområder. Bestandsmålet for bjørn er derimot ikke nådd.

Nord-Trøndelag har også et betydelig antall sau på utmarksbeite. Nord-Trøndelag reinbeiteområde består av 6 reinbeitedistrikt/siida, som har omtrent 12 000 dyr i vinterflokk totalt. Disse siidaene har beiteområder som til sammen strekker seg over hele fylket, og samtlige siidaer er definert som helårsdistrikt.

Angående endringer i erstatningsordningen for husdyr

Utvalget som har arbeidet med ny erstatningsordning for husdyr anbefaler en nærmere utredning av to mulige erstatningsmodeller. En som innebærer en geografisk differensiert erstatning, og en modell som innebærer erstatning for alt tap på beite. I tillegg ønsker MD høringspartenes syn på utvalgets forslag til endringer i dagens erstatningsordning. Fylkesmannen vil i det følgende diskutere noen av prinsippene i de ulike forslagene.

Ulike erstatningsordninger

Modellen med geografisk differensiert erstatning innebærer en todelt erstatningsordning, hvor søkere behandles etter hvorvidt de befinner seg innenfor en definert rovviltzone eller ikke. Kravet om dokumentasjon frafalles innenfor sonen. Selv om forutsigbarheten for foretakene innenfor rovviltsonen antas å øke ved en slik ordning, kan den også ha negative aspekter som er verdt å påpeke.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag stiller spørsmål rundt hvorvidt det vil være konfliktdempende å ha to ulike erstatningssystemer for tap til rovvilt innen et fylke/en region. Mye av dagens konflikt rundt temaet erstatning omhandler nettopp forskjellsbehandling av foretak. Å dele områder i to (innenfor/utenfor rovviltsonen) for så å stille krav til dokumentasjon til den ene parten, mener Fylkesmannen kun vil medføre større konflikt rundt erstatningssystemet. Likebehandling og mindre konflikt er noe av hensikten med ny erstatningsordning, og man bør tilstrebe at en erstatningsordning for rovvilttap er mest mulig lik for alle.

Inndeling i "rovviltsoner"

Ordningen med geografisk differensiert erstatning legger til grunn at det defineres hvilke områder som er innenfor/utenfor rovviltsonen, og som følgelig har høy/lav tapsrisiko. Fylkesmannen mener det vil være en krevende øvelse å definere slike rovviltsoner. Slik arealdifferensieringen er i Nord-Trøndelag per dags dato, anser Fylkesmannen at store deler av fylket ligger innenfor rovviltsonen.

En gradering av risikoen i forhold til rovviltbestander vil delvis måtte baseres på skjønn, alt etter tilgjengelig kunnskap. Skjønnsrommet som brukes i en slik soneinndeling har potensialet til å skape betydelig konflikt (en motsetning til intensjonene ved utarbeiding av ny erstatningsordning). Diskusjonen rundt dette antas størst i grenseområdene til rovviltsonene.

Krav til dokumentasjon av rovviltskade

Krav om dokumentasjon av rovviltskade er mye diskutert i begge erstatningsmodellene som utvalget forslår. Det er kjent at mye av konflikten rundt dagens erstatningssystem er knyttet til spørsmålet om forskjellsbehandling av foretak i nærliggende områder. Spesielt i områder hvor tapsbildet anses å være omtrent det samme, men hvor dokumentasjonsgraden medfører at skjønnsrommet må tillegges vekt i ulik grad.

Ved en ordning hvor alt tap på beite erstattes (naturskadeerstatning), frafaller kravet om dokumentasjon av tapsårsak. Dette er også tilfellet for foretak innenfor rovviltsonen, dersom en geografisk differensiert erstatningsmodell legges til grunn. Ved fjerning av dokumentasjonskravet, endres en del av dagens erstatningsordning det knyttes betydelig konflikt til. Mindre bruk av skjønnsrom i områder hvor rovvilt antas å være hovedårsak til tap er nok konfliktdempende i seg selv. En felles forskrift for tap av dyr på utmarksbeite kan bli enklere å forholde seg til både for dyreeiere og forvaltningen. Det forutsettes imidlertid et bunnfradrag på forventet tap på utmarksbeite; alt tap ut over dette erstattes fullt ut. Erstatningsordningen vil da ikke knyttes direkte opp mot rovvilttap, men i stedet bli en generell erstatningsordning for tap av dyr i utmark.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag ser også for seg muligheten til å forenkle dagens dokumentasjonskrav noe. Da spesielt i områder med store rovviltrelaterte tap, og stor grad av

dokumentasjon over år. I slike områder kan man forenkle systemet ved å si at et visst omfang dokumenterte rovviltskader i en beitesesong er tilstrekkelig til å utløse full erstatning. Dette kan gjøres ved å gi retningslinjer til dagens erstatningsforskrift.

Dokumentasjon av rovviltskader gir ikke kun informasjon om tapsbildet og skadesituasjonen i ulike områder. Det sier også noe om rovviltsituasjonen i de enkelte beiteområdene, og kan være nyttig i forhold til iverksetting av effektive, tapsreduserende tiltak. Dersom kravet til dokumentasjon av rovviltskade fjernes, må slik informasjon innhentes andre steder. Kadaverdokumentasjon har altså en merverdi utover det å dokumentere den aktuelle skaden.

Tapsreduserende tiltak

Begge erstatningsmodellene forutsetter at erstatningsbeløpet for tapte dyr settes lavere enn ved dagens ordning. Dette gjøres blant annet for å gi incentiver til fortsatt arbeid med tapsreduserende tiltak. En erstatningsordning hvor alt tap på utmarksbeite erstattes uansett tapsårsak kan ha negativ innvirkning på iverksetting av slike tiltak over tid. Fylkesmannen er av denne grunn skeptisk til en slik erstatningsordning.

Fylkesmannen mener det er viktig å ha fokus på god dyrevelferd og tapsreduserende tiltak uavhengig av erstatningsmodell. Et slikt fokus vil også bidra positivt til å gi erstatningssystemet legitimitet. Fylkesmannen ønsker ikke å si noe om størrelsen på erstatningssatsene, annet enn at det ved erstatning av produksjonsdyr fortsatt bør kompenseres for tap av avlsverdi og ikke kun slaktevekt.

En ny erstatningsmodell vil få konsekvenser for Fylkesmannens prioritering av midler til forebyggende tiltak. Dersom det velges en modell hvor alt tap uavhengig av dødsårsak erstattes, vil dette legge føringer i forhold til tildeling av blant annet tilsynsmidler. Tilskudd til blant annet radiobjeller vil også måtte vurderes, da disse antas å være til mest hjelp i det driftstekniske, og i liten grad et direkte, tapsreduserende tiltak.

Angående endringer i erstatningsordningen for tamrein

Utvalget som har utredet ny erstatningsordning for tamrein mener at erstatningsordningen må baseres på kunnskap om reindrift og rovvilt. Erstatningsordningen bør bli mer forutsigbar for reineierne, og tilstrebe likebehandling i de forskjellige reinområdene. Det forslås en ny erstatningsordning som baseres på reindrifts- og rovviltfaglige modeller. Per i dag er ikke kunnskapen rundt disse tema god nok, og utvalget foreslår derfor en implementering av dette i to faser.

Fase 1 (2012-2017), hvor en forenklet søknad leveres av siidaandelen og behandles av Fylkesmannen etter endt reindriftsår. Fase 2 (2017-), hvor en fremtidig kunnskapsbasert erstatningsmodell innføres. Hvorvidt denne modellen blir en forhåndserstatning kan diskuteres.

Fylkesmannens vurdering av de foreslåtte endringene

Endringene i erstatningsordningen for tamrein er forslått å gjøre i faser. Fase 1 omhandler implementering av rovvilt- og reindriftsfaglige vurderinger i erstatningssystemet. Rovdata og NINA leverer de rovviltfaglige vurderingene på bestandsstørrelse og – sammensetning, ynglinger, arealbruk og drapsrater. Inntil slike data finnes for hele landet, vil den rovviltfaglige vurderingen også baseres på en skjønnsmessig vurdering av Fylkesmannen.

De reindriftsfaglige vurderingene er tenkt levert av Reindriftsforvaltningen og NINA Tromsø. Disse vil bestå av beregninger om produksjon ut fra tilgjengelig data, samt en vurdering av ressursituasjonen på distriktsnivå. Eventuelt andre ekstraordinære forhold tilknyttet driften vil også komme inn i en slik vurdering.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag er positiv til en modell hvor både reindrifts- og rovviltfaglige vurderinger legges til grunn ved beregning av erstatning. Per dags dato er nok ikke alle data tilstrekkelig, og ordningen med innføring i faser virker tilfredsstillende i så måte.

Den nye erstatningsmodellen foreslår å fjerne kravet om dokumentasjon av rovviltskade i reinflokken som vilkår for å få erstatning. Dette anser Fylkesmannen som en god løsning, da de faglige vurderingene nevnt ovenfor anses som tilstrekkelig for å utmåle erstatning. Prosjektgruppen foreslår en ordning med rapportsystem for reinkadaver, likt rapportsystemet Rovdata har for observasjoner av store rovdyr. Dette for at slike data fremdeles vil ha verdi i andre sammenhenger, deriblant overvåkingssammenheng.

Fase 2 i den foreslåtte ordningen er tenkt implementert etter hvert som data kommer til. Det diskuteres hvorvidt en fremtidig erstatningsmodell i reindriften bør være en forhåndserstatning som fastsettes ved det enkelte reindriftsårs begynnelse. Fylkesmannen har ingen konkrete tanker rundt dette, men er enig med prosjektgruppen i at det er få gode, forebyggende tiltak å iverksette i reindriften.

Prosjektgruppen mener det er mangel på kunnskap både i forhold til rovviltfaglige og reindriftsfaglige vurderinger, og at disse må være på plass før en kunnskapsbasert erstatningsmodell (fase 2) kan benyttes. Gruppen mener det bør avsettes ressurser til dette arbeidet de neste 3-5 årene, slik at denne kunnskapen kan innhentes å implementeres i modellen. Tilstrekkelig kunnskap fra hele landet vil være avgjørende for gi ordningen legitimitet i samtlige reinbeiteområder. Målet for en kunnskapsbasert erstatningsmodell er at den i liten grad skal basere seg på skjønnsrommet hos Fylkesmannen, men heller bygge på gode overvåkingsdata og forskningskunnskap.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag er positiv til en ny erstatningsmodell for tap av tamrein til rovvilt, og mener en endring i faser er en god måte å gjøre dette på.

Med hilsen

Svein Karlsen
(e.f.)
Miljøverndirektør

Lina Nøstvold
Rådgiver
Miljøvernavdelingen

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen underskrift